კახაბერ ჩიხრაძე

საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის მდგომარეობა და განვითარების გზები

დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

სადოქტორო პროგრამა „ტრანსპორტის და მანქანათმშენებლობის მენეჯმენტი“

შიფრი: 02

თბილისი

2016

ხელმძღვანელი:პროფესორი **გოდერძი ტყეშელაშვილი**

რეცენზენტები: 1**. ასოცირებული პროფესორი გ. მაისურაძე**

2. **პროფესორი გ. ამყოლაზე**

დისერტაციისდაცვაშედგება 2016წლის„ 6“ ___ივლისს_____ _15[00]__ საათზესაქართველოსტექნიკურიუნივერსიტეტისსატრანსპორტოდამანქანათმშენებლობისფაკ ულტეტისსადისერტაციოსაბჭოსკოლეგიისსხდომაზე, კორპუსი I, აუდიტორია 627[ა].

მისამართი: 0175,თბილისი, კოსტავასქ. # 77.
დისერტაციის გაცნობა შეიძლება სტუ-ს ბიბლიოთეკაში,
ხოლო ავტორეფერატის - ფაკულტეტის ვებგვერდზე

სადისერტაციოსაბჭოსსწავლულიმდივანი,
პროფ. **ნ. ნათბილაძე**

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

1. ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა.ეროვნული სამხედრო ეკონომიკის არსებობა და მდგომარეობა წარმოადგენს ქვეყნის საერთო მზადყოფნის უმნიშვნელოვანეს შემადგენელ ნაწილს, ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობისა და უშიშროების განმტკიცების ერთ-ერთ ძირითად ფაქტორს, აქედან გამომდინარე, ქვეყნის განვითარებისა და ხალხის კეთილდღეობის დიდმნიშვნელოვან პირობას.

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველო სამობილიზაციო მომზადების, სამხედრო მშენებლობისა და სამხედრო ეკონომიკის შექმნის ურთულესი ამოცანის წინაშე დადგა, რაც პოლიტიკური, ეკონომიკური, მეცნიერულ-ტექნიკური, სამართლებრივი, სოციალური და სხვა საკითხების გადაწყვეტას მოითხოვს. თანამედროვე, თუნდაც მცირე მასშტაბიანი, სამხედრო თავდაცვითი ოპერაციების განხორციელება შეუძლებელია წინასწარ ორგანიზებული და კარგად გააზრებული ეკონომიკური უზრუნველყოფის გარეშე, რომელსაც ეროვნული მეურნეობის სამობილიზაციო მომზადება ემსახურება. ამდენად, სამხედრო მშენებლობის ერთ-ერთი ძირითადი, უახლესი ამოცანაა მოქნილი, ოპერატიული სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის სისტემის (სმდმს) ჩამოყალიბება და მისთვის აუცილებელი მატერიალური მარაგების ფორმირება.

სმდმს-ის დანიშნულება, მიმართულება და ხასიათი განისაზღვრება სახელმწიფოს პოლიტიკით, მისი საზოგადოებრივ-ეკონომიკური წყობით, სახელმწიფო სამხედრო დოქტრინით.

საქართველოს სახელმწიფო სამხედრო დოქტრინის პრიორიტეტი, რაც მსოფლიო თანამეგობრობის ორიენტაციას შეესაბამება, ომისა და საომარი მოქმედებების თავიდან აცილება, მშვიდობის შენარჩუნებაა. მაგრამ ქვეყანას დროებით დაკარგული აქვს ტერიტორიები, რომელთა დაბრუნება ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი და სასწრაფოდ გადასაწყვეტი პრობლემაა. აგრეთვე,

გამორიცხული არაა საქართველოს წინააღმდეგ აგრესიული მოქმედებები. გარდა ამისა, დღეისათვის ინდუსტრიულად განვითარებული სახელმწიფოებისაგან განსხვავებით, საქართველოსათვის დამახასიათებელია ეკონომიკური და ტექნიკურ-ინფორმაციული ჩამორჩენა, წარმოების დაქვეითება, საწარმოო პოტენიალის შემცირება და მასთან თავდაცვითი მრეწველობის შესუსტება, გადაუჭრელია რეგიონალური კონფლიქტები ქვეყნის შიგნით და მოსაზღვრე ქვეყნებში. არსებობს გეოპოლიტიკური და სამხედრო პოლიტიკური პრობლემები, ქვეყნის სახელმწიფო საზღვრების დაცვის სირთულეები და სხვ.

აქედან ცხადია, რომ ქვეყნის თავდაცვითი უნარიანობის განმტკიცებისათვის აუცილებელია მისი ეკონომიკის სამობილიზაციო მომზადების საკითხების მეცნიერულ საფუძველზე დამუშავება.

სამხედრო ეკონომიკა საერთოდ და, კერძოდ, ქვეყნის სმდმს-ის ფორმირების აუცილებლობა, ფაქტორები, მექანიზმები, რეგულირება, მაჩვენებლები და მიმართულებები საქართველოში, ჯერ კიდევ სათანადოდ და სრულყოფილად არ არის შესწავლილი.

ჩატარებული გამოკვლევების შედეგები, თეორიული და პრაქტიკული რეკომენდაციები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ქვეყნის ეროვნული ეკონომიკის სამობილიზაციო მომზადების განვითარების, საგანგებო ვითარებაში სამობილიზაციო მზადყოფნის მატერიალური მარაგების ფორმირებისა და გამოყენების, სამხედრო უსაფრთხოებისა და ეროვნული მეურნეობის სტაბილურად (უსაფრთხო) ფუნქციონირების ღონისძიებების, აგრეთვე ეკონომიკისა და სოციალური განვითარების გეგმებისა და სხვადასხვა სამთავრობო გადაწყვეტილებების შემუშავებისას.

კვლევის საგანი და პრობლემატიკა. თანამედროვე პირობებში ქვეყანაში, მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური რეფორმების გარკვეული წარმატების მიუხედავად, ეკონომიკაში შექმნილი მდგომარეობა კვლავ მძიმეა. საწარმოო

და სამეურნეო სისტემაში სტაგნაციის და რღვევის პროცესი გრძელდება, უმრავლეს სამრეწველო საწარმოში მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებები როგორც ფიზიკურად, ისე მორალურად გაცვეთილია, ტექნიკური პროცესი, ინოვაციური პროცესი შეჩერებულია, დღითიდღე იზრდება საგარეო-ეკონომიკური დავალიანება, დიდია იმპორტის და მცირეა ექსპროტის მოცულობა, ვალუტის დევალვაცია ინფლაციური პროცესების გაუარესებას იწვევს, მაღალია უმუშევრობის დონე, არ არის საწარმოო პოტენციალის ამაღლების საკმარისი ფინანსური რესურსები. ყოველივე ეს უარყოფითად აისახება საქართველოს სამხედრო ეკონპომიკის მდგომარეობაზე. გამომდინარე აქედან ქვეყნის სამხედრო ეკონომიკა და მისი მზაობა საგანგებო სიტუაციების შემთხვევაში გამოავლინოს მაღალი სამობილიზაციო და სამხედრო მზადყოფნის შესაძლებლობები შეზღუდულია, თუმცა საქართველოში ფუნქციონირებს სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანება „დელტა“, რომელიც მოწოდებულია სამხედრო დანიშნულების პროდუქციის პროექტირებასა და წარმოებაზე. ბოლო დროს აქ მიღწეული მნიშვნელოვანი წარმატებების მიუხედავად სამხედრო ეკონომიკა მაინც რჩება ჯერ-ჯერობით ქვეყნის მძიმე პრობლემად. ამიტომაც ქართულ სამხედრო შეიარაღებაში სამამულო წარმოების წილი უმნიშვნელოა. გამომდინარე სადისერტაციო კვლევის დასახელებიდან პრობლემატიკა გამოიხატება სამხედრო ეკონომიკის განვითარებისათვის თეორიული საფუძვლების დამუშავებაში. შესაბამისად კვლევის საგანია საქართველოს სამხედრო ეკონომიკა და სამობილიზაციო სისტემა.

კვლევის მიზანი და ამოცანები.საქართველოს ეკონომიკა დამოუკიდებლობამდე იყო ერთიანი საბჭოთა ეკონომიკის შემადგენელი ნაწილი და ისე იყო მოწყობილი, რომ დიდი მოცულობით იწარმოებოდა სამხედრო ტექნიკა. ამავე დროს საქართველოს მრეწველობა შესაძლებელი იყო სწრაფად გადაწყობილიყო სამხედრო დანიშნულების პროდუქციის

წარმოებაზე. ამავე დროს სახელმწიფო რეზერვების ქსელში თავმოყრილი იყო მნიშვნელოვანი მოცულობის პროდუქცია, რომლის გამოყენებაც ოპერატიულად შეიძლებოდა საგანგებო სიტუაციების დროს.

დამოუკიდებლობის სემდგომ საქართველოს ეკონომიკაში, კერძოდ მრეწველობის სფეროში წარმოქმნილმა უამრავმა პრობლემამ მინიმუმამდე შეამცირა სახელმწიფო რეზერვების მარაგები, ამასთან მათი შევსება თითქმის არ ხორციელდებოდა. აღნიშნულმა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა შეამცირა, რაც აისახა კიდევაც შიგა თუ გარე კონფლიქტების შედეგებზე.

დღეისათვის საქართველოს ეკონომიკა დაბალი ტემპებით, მაგრამ შედარებით სტაბილურად ვითარდება. დღის წესრიგში დგება სამხედრო ძლიერების ზრდა, რაც შეუძლებელია მხოლოდ იმპორტით შემოსული შეიარაღების და სურსათის გამოყენებით. აუცილებელია სამხედრო დანიშნულებიოს პროდუქციისა და მასალების წარმოების ორგანიზება, რომლების შესაბამისობაში იქნება მსოფლიო სტანდარტებთან და თავსებადი „ნატოს“ მოთხოვნებთან. ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია შესაძლებელი თეორიული ბაზისის დამუშავების საფუძველზე. ამ უკანასკნელი ამოცანის გადაჭრას ემსახურება მოცემული კვლევაც.

კვლევის ობიექტი. კვლევის ობიექტია საქართველოს სამხედრო ეკონომიკა, სამხედრო დანიშნულების პროდუქციისა და მასალების წარმოება და ამ სფეროში არსებული ეკონომიკური კანონზომიერებები, რომლებიც თავისებურებებით გამოირჩევა, რადგან საქმე გვაქვს სფეციფიკურ ეკონომიკის სექტორთან.

კვლევის მეთოდები.სადისერტაციოშრომისმეთოდოლოგიურსაფუძველსწარმოადგენს დიალექტიკური მატერიალიზმის ზოგადი კვლევის თეორია, რომელიც იძლევა საშუალებას:

— მიჩნეულ იქნას მოვლენათა ობიექტური განვითარება მკვლევარ სუბიექტისაგან დამოუკიდებლად;

— ჩაითვალოს შესასწავლი ობიექტის დროში განუწყვეტელი მოძრაობა პროგრესის, ან რეგრესის მიმართულებით;

— ვაღიაროთ შესასწავლი ობიექტის ობიექტურად აღქმის შესაძლებლობა;

— ვაღიაროთ სუბიექტის (მკვლევარის, მენეჯერის, მომუშავის და სხვ.) ობიექტზე ზემოქმედების შესაძლებლობა ობიექტის მოძრაობის მიმართულების და სიჩქარის ცლილების მიზნით.

ამასთან მეცნიერული კვლევის საფუძველია ეკონომიკურითეორიაზოგადად, ეკონომიკურიეფექტიანობისთეორია, თანამედროვემენეჯმენტის, წარმოებისორგანიზაციის, დაგეგმვისდამარკეტინგისთეორიები.
ნაშრომშიფართოდარისგამოყენებულისაზღვარგარეთელიდაქართველიმეცნიერებისმიერშესრულებულისამეცნიეროგამოკვლევები, მეთოდოლოგიურიდამეთოდურიხასიათისმონოგრაფიები, სტატიებიეკონომიკურიეფექტიანობისამაღლებისპრობლემებთანდაკავშირებით.
ამასთანერთადგამოყენებულიასაქართველოსსხვადასხვაოფიციალურიუწყებებისსტატისტიკურიმასალები, ტასის-ისპროგრამითგანხორციელებულისტატისტიკურიგამოკვლევები, საქართველოსსაბიუჯეტოოფისისმიერდამუშავებულისაკითხებიდაა.შ.
ნაშრომშიგამოყენებულიამეცნიერულიგამოკვლევისანალიზისდასინთეზის, სტატისტიკურიდასისტემურიმიდგომისმეთოდები, აგრეთვესხვადასხვამეცნიერთადებულებები.

თემის შესწავლის მდგომარეობა.სამხედრო ეკონომიკის და ქვეყნისსამობილიზაციო სისტემის თეორიული საფუძვლების დამუშავებაზე

საქართველოს ეკონომიკური და მენეჯერული მეცნიერება არასაკმარისად იღწვის. ბოლო ათწლეულების განმავლობაში თითქმის არ არსებობს მეცნიერული პუბლიკაციები აღნიშნულ პრობლემატიკაზე, თუ არ ჩავთვლოთ გ. ტყეშელაშვილის და მ. სვანიძის მონოგრაფიას დასახელებით „საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის თანამედროვე მდგომარეობა და განვითარების ძირითადი მიმართულებები" და რამდენიმე სტატია. აქედან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის მდგომარეობის ანალიზი, სამხედრო დანიშნულების პროდუქციით მომარაგების ლოგისტიკა, სარეზერვო და სამობილიზაციო სისტემა თეორიულად შეუსწავლელია და მეცნიერულ დამუშავებას საჭიროებს.

მეცნიერული სიახლე.გამომდინარე იქედან, რომ საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის ფორმირება ეკონომიკის ერთ-ერთი აუცილებელი და პრიორიტეტული მიმართულებაა, რომელის მეცნიერული თეორიის საფუძვლები დამუშავების პროცესშია, წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი მთლიანად ნოვაციაა. აქ პირველად ქართული ეკონომიკური და მენეჯერული მეცნიერების პოზიციებიდან განხილულია სამხედრო ეკონომიკის არსი, მნიშვნელობა, მიზნები, ამოცანები, სამხედრო სამობილიზაციო და მზადყოფნის სისტემები. კერძო სიახლეები კი გამოიხატება შემდეგში:

— დასაბუთებულია საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის ჩამოყალიბებისა და განვითარების აუცილებლობა, გაანალიზებულია საქართველოს სმხედრო-სამობილიზაციო მომზადება, დასახულია ამოცანა ეკონომიკის სამობილიზაციო მომზადების ბაზის ფორმირებისათვის;

— გაანალიზებულია სამხედერო ეკონომიკური მშენებლობის გამოცდილება თანამედროვე გარემოსთან მიმართებაში. ამ მხრივ გამოკვლეულია ევროპის ქვეყნების (გერმანია, საფრანგეთი, ჩეხეთი და სხვ.) და აშშ-ის გამოცდილება სამხედრო ეკონომიკის

განვითარების და საგანგებო სიტუაციებისათვის განკუთვნილი მატერიალური მარაგების ფორმირების საქმეში;

— შესწავლილია სამობილიზაციო მომზადების და მზადყოფნის გაანგარიშების რაოდენობრივი მეთოდები. უპირატესობა მინიჭებული აქვს გაანგარიშების ნორმატიულ მეთოდებს, მათი პრაქტიკაში გამოყენების სიმარტივის და დადგენის მოხერხებულობიდან გამომდინარე. სამხედრო-ეკონომიკური ნორმატიული მეთოდი ემყარება ნორმებისა და ნორმატივების სისტემას, რომლებიც კომპლექსურად განიხილებიან მდგრადობის ამაღლების ხუთი ძირითადი მიმართულების შესაბამისად. მათ გააჩნიათ თავიანთი მოქმედების – დარგობრივი და რეგიონალური სფერო და გამოყენების დონე. აღნიშნული მიმართულებები დაიყოფა შემდეგი ნიშნების მიხედვით: 1. სამეურნეო და სოციალური საქმიანობის ეფექტიანობა მუშაობის მდგრადობის კრიტერიუმის მიხედვით; 2. დარგობრივ-ტერიტორიული დაყოფა; 3. ექსტრემალური ვითარება, მათ შორის ომისათვის მზადყოფნის დროს.

— სამხედრო პროდუქციის წარმოების მოცულობის დადგენისათვის და მარაგების ფორმირების რაოდენობრივი და ნომენკლატორული შეფასებისათვის შემოთავაზებული კვლევის და დაგეგმვის სტოხასტური მეთოდების გამოყენება, რამაც სასუალება მოგვცა დაგვედგინა შემდეგი: საქართველოსეკონომიკისმდგრადობისერთ-ერთძირითადპირობადმიჩნეულიუნდაიქნესსამობილიზაციომომზადებისადამზადყოფნისმატერიალურირეზერვებისმოცულობა (მოთხოვნილებებისშესაბამისად) როგორცმინიმუმ, ყველანომენკლატურისმიხედვით, ქვეყნისსაგანგებოპირობებშიერთითვისმანძილზეავტონომიურიფუნქციონირებისათვის.

აღნიშნულიამოცანისათვისსისტემატურადუნდამუშავდებოდესსამხედროუსაფრთხოებისგანვითარებისგრძელვადიანიპროგრამები, როგორცსახელმწიფოსსტრატეგიისადაპოლიტიკისგანმსაზღვრელიდოკუმენტი.

— კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, თუ რა ხასიათის ამოსავალ ბაზა დამუშავდება და მიიღება, ეჭვს არ იწვევს ის გარემოება, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში აუცილებელი იქნება საომარ მოქმედებაში ყველაზე ინტენსიურად გამოსაყენებელი შეიარაღების და მასალების, მსუბუქი ცეცხლასასროლი იარაღისა და ტყვია-წამლის წარმოების ორგანიზაცია. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, უნდა დამუშავდეს საწარმოების ორგანიზაციის პროგრამა სამუშაოების ეტაპებად დაყოფით, პასუხისმგებელ პირთა და ორგანიზაციათა მითითებით, მომარაგებისა და დაფინანსების წყაროების განსაზღვრით.

სადისერტაციო ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა.გამოკვლევაშიმიღებულითეორიულიდასკვნებიშეიძლებაგამოყენებულიქნასსაქართველოს სამეწარმეო სექტორის მიერ მატერიალური წარმოების სიმძლავრეთა ზრდის დაფინანსების პრობლემების გასაუმჯობესებლად.

კვლევისშედეგადმიღებულირეკომენდაციებისპრაქტიკულიდანერგვასაჭიროა განხორციელდეს საქართველოს თავდაცვის და ეკონომიკის სამინისტროებში.

სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია და პუბლიკაციები. სადისერტაციონაშრომისძირითადიშედეგებიმოხსენდაპაატაგუგუშვილისეკონომიკისინსტიტუტისსაერთაშორისოსამეცნიერო-პრაქტიკულკონფერენციას2013 წელს, საქართველოსტექნიკურუნუვერსიტეტშიჩატარებულ82-ე ღია საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციას. კვლევისძირითადიშედეგებიგამოქვეყნებულია 3სამეცნიეროსტატიაში, რომლებიცდაბეჭდილიამაღალრეიტინგულ,

რეფერირებადჟურნალებში და მოხსენდა საერთაშორისო კონფერენციას ფინეთის ქ. ჰელსინკში.

სადისერტაციო ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა

სადისერტაციო ნაშრომი მოიცავს კომპიუტერზე სტუ-ს მოთხოვნათა შესაბამისად აკრეფილ 166 გვერდს. იგი შედგება შესავლის, ორი თავის, დასკვნისდა გამოყენებული ლიტერატურისსიისაგან. ნაშრომში წარმოდგენილია 5 ცხრილი და 3 ნახაზი.

II. ნაშრომის მოკლე შინაარსი

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველო სამობილიზაციო მომზადების, სამხედრო მშენებლობისა და სამხედრო ეკონომიკის შექმნის ურთულესი ამოცანის წინაშე დადგა, რაც პოლიტიკური, ეკონომიკური, მეცნიერულ-ტექნიკური, სამართლებრივი, სოციალური და სხვა საკითხების გადაწყვეტას მოითხოვს. თანამედროვე, თუნდაც მცირე მასშტაბიანი, სამხედრო თავდაცვითი ოპერაციების განხორციელება შეუძლებელია წინასწარ ორგანიზებული და კარგად გააზრებული ეკონომიკური უზრუნველყოფის გარეშე, რომელსაც ეროვნული მეურნეობის სამობილიზაციო მომზადება ემსახურება. ამდენად, სამხედრო მშენებლობის ერთ-ერთი ძირითადი, უახლესი ამოცანაა მოქნილი, ოპერატიული სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის სისტემის ჩამოყალიბება და მისთვის აუცილებელი მატერიალური მარაგების ფორმირება. რაც წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომის აქტუალობის მაჩვენებელია.

სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის სისტემა (სმდმს) მოიცავს: მის სამეცნიერო და მატერიალურ-ტექნიკურ უზრუნველყოფას; აღმასრულებელი ხელისუფლების, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების, სახელმწიფო საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების მუშაობის რეჟიმის განსაზღვრას და მათ მომზადებას მობილიზაციის დროს სამუშაოდ, აგრეთვე მობილიზაციის რეჟიმზე გადაყვანის ღონისძიებების განხორციელებას ქვეყნის კანონმდებლობით დადგენილი წესით; სამხედრო ძალების სამობილიზაციო გეგმის შემუშავებას; სამობილიზაციო მზადყოფნის მდგომარეობის შეფასებას; სამობილიზაციო რეზერვების შექმნას, შენარჩუნებას და განვითარებას მობილიზაციის დროს სახელმწიფოს, სამხედრო ძალებისა და მოსახლეობის მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად; მობილიზაციის დროს სამხედრო ძალებისათვის მისაწოდებელი ტექნიკის მომზადებას; სამობილიზაციო რეზერვში მატერიალური ფასეულობების, სასურსათო და არასასურსართო საქონლის, ნავთობპროდუქტების ხელშეუხებელი მარაგის დაგროვებას, შენახვასა და დროულად განახლებას; სურსათის და არასასურსათო საქონლით მომარაგებისათვის მზადებას და ორგანიზაციას, სამედიცინო დახმარების, ტრანსპორტით და კავშირგაბმულობის საშუალებებით უზრუნველყოფას; აღმასრულებელი ხელისუფლების, მართვის პუნქტის შექმნას; მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა მომზადებას; აღმასრულებელი ხელისუფლების, ადგილობრივი თვითმართველობისა და ორგანიზაციებში რეზერვისტთა დაჯავშნას მობილიზაციის დროს მოქმედი ეკონომიკის შესაბამისი დარგის ობიექტებზე სამუშაოდ; სწავლებას და ვარჯიშის სამობილიზაციო გაშლისა და სამობილიზაციო გეგმების შესასრულებლად.

ზოგიერთი დასავლეთის მეცნიერები უმუშევრობისა და ღარიბების მიმართ ამტკიცებენ, რომ ეკონომიკის მილიტარიზაცია ზოგ შემთხვევაში ზრდის დასაქმებას. აღნიშნული აზრისა იყო პ. სამუელსონი: “ომის

ქარბორბალა კურთხევაა, რადგან აძლევს სამუშაოსა და საზრდოს დამშეულებსა და უმუშევრებს” , ხოლო აშშ-ს პრეზიდენტთან არსებული ეკონომიკური საბჭოს ყოფილი მეთაური მ. ვაიდენბაუმი ცდილობს შესთავაზოს მილიტარიზაციით კრიზისის დაძლევა, რამდენადაც სამხედრო შესყიდვებს აქვს „მულტიპლიკაციის“ ეფექტი. აგრეთვე შეიარაღების ყოფილი მინისტრი კ. უინბერგი აცხადებდა, შეიარაღების ხარჯები ზრდის შემოსავლებს და ქმნის სამუშაო ადგილების სიმრავლეს .

კვლვის ძირითადი განყოფილებაა მეორე - შედეგები და მათი განსჯა, იგი წარმოდგენილია 8 პარაგრაფად. ესენია: საქართველოს სამხედრო ეკონომიკური მშენებლობის გამოცდილება და თანამედროვე გარემოს ზოგიერთი თავისებურება; სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის ღონისძიებები და და მათი განხორციელების წინაპირობები; სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის მატერიალური მარაგების ფორმირების პრობლემები; სამობილიზაციო მომზადების სახელმწიფო რეგულირების მექანიზმი; სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის რაოდენობრივი გაანგარიშების ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი და მაჩვენებლები; ეკონომიკის სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის გაშლის ორგანიზაციის სისტემა და ძირითადი პრინციპები; სამხედრო წარმოების ძირითადი პარამეტრების განსაზღვრის ამოსავალი ბაზა და ინსტრუმენტარი; საქართველოს თავდაცვითი დანიშნულების პროდუქციის და მომსახურების წარმოება.

საქართველოს ისტორიულად რთული გეოპოლიტიკური მდგომარეობა უკავია და თავისი განვითარების მანძილზე ხშირად უხდებოდა თავდაცვითი და განმათავისუფლებელი ომების განხორციელება. თანამედროვე მდგომარეობა ხასიათდება არანაკლები დაძაბულობით; დამოუკიდებლობის პირობებში თავს იჩენს ძველი და წარმოიშობა ახალი პრობლემები, რომელთაც გარდა რუსეთის დამპყრობითი ინტერესისა საფუძვლად უდევს:

1. მუსულმანური გარემოცვა. მეზობელ მუსულმანურ ქვეყნებში კვლავ არსებობს ისლამური სახელმწიფოების გაერთიანება-შექმნის ტენდენციები;

2. მეზობელ სახელმწიფოებში (სსრკ ყოფილი მოკავშირე რესპუბლიკების ჩათვლით) ქართველი მოსახლეობის უფლებათა დაცვის აუცილებლობა;

3. საქართველოს დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნების პრობლემა;

4. ქვეყნის შიგნით სეპარატისტული მოძრაობა (აფხაზეთში, "ცხინვალის რეგიონი" და სხვ., რომელიც მწვავდება გარეძალების მხარდაჭერის შედეგად).

ზემოთ აღნიშნული ფაქტორებიდან გამომდინარე, იქმნება საქართველოს სახელმწიფო საზღვრების დაცვის აუცილებლობა, მისი მთელი პერიმეტრის მანძილზე.

მხედველობაში თუ გვექნება შეერთებული შტატების ტიპის ქვეითი დივიზიის სტრუქტურა, რაც მიღებული აქვთ აგრეთვე გერმანიას, თურქეთს, საბერძნეთს, მაშინ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს განკარგულებაში აგრესიის უკუგდებისათვის საჭირო აღმოჩნდება ოთხი ქვეითი დივიზიის შემდეგი რაოდენობის ძალები: პირადი შემადგენლობა დაახლოებით 66 ათასი კაცი; 216 საშუალო და 36 მსუბუქი ტანკი; 304 (106, 155 და 203 მმ) ჰაუბიცი; 496 ნაღმსტყორცნი; 36 დანადგარი (45 ლულიანი) რეაქტიული ჭურვების გასაშვები; 620 შვეულმფრენი; 532 ჯავშანტრანსპორტიორი; საარმიო ავიაციის 4 ათასეული; 4 საზენიტო არტილერიის დივიზიონი; 10 ათასი ავტომობილი და სხვა. გასაგებია, რომ აგრესიის საფრთხის წარმოშობისას ამგვარად აღჭურვილი ოთხი ქვეითი დივიზიისაგან შექმნილი ქართული არმია ზემოაღნიშნულ მესაზღვრე და საინჟინრო ფორმირებებთან ერთად სახელმწიფო საზღვრის "თავისი წილის" დაცვისათვის დამატებით ძალებს აღარ მოითხოვს.

საჰაერო დესანტის გადმოსხმის აღკვეთის მიზნით, გადამწყვეტი მნიშვნელობა უნდა მიეცეს ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის მოწყობას

(საზენიტო არტილერია, საზენიტო-მართული რაკეტების დანადგარები, გამანადგურებელი და შვეულმფრენი ავიაცია, სამხედრო მშენებლობა წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე მეცნიერებატევად და საკმაოდ ძვირადღირებულ დარგს. ეს სფერო კვლევის ფართო დიაპაზონით ხასიათდება, უპირველეს ყოვლისა, იგულისხმება ახალი ტექნიკის, სხვადასხვა სახის თანამედროვე სამხედრო აღჭურვილობის დამუშავება, უახლესი ტექნიკის შე¬სა¬ძ¬ლე¬ბ¬ლ-ობებიდან გამომდინარე ახალი საომარი სტრატეგიისა და ტაქტიკის ფორმირება და სხვა. მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში კვლევა მიმდინარეობს თითქმის ყველა აღნიშნული მიმართულებით (ამის საშუალებას მათ აძლევს განვითარებული ეკონომიკა და სათანადო ფინანსური სახსრები).

სამხედრო ეკონომიკის მიზანია აწარმოოს ისეთი პროდუქცია, რომელიც საჭიროა სამხედრო შეიარაღებისა და არმიის წარმატებით ფუნქციონირებისათვის. სამობილიზაციო მომზადების ფუნქციაც ომისა და მისი წარმატებით წარმართვისათვის, აგრეთვე საგანგებო პირობებისათვის მზადყოფნაა. აღსანიშნავია ისიც, რომ ქვეყნის სამობილიზაციო მომზადებისა და მზადყოფნის სისტემა მოიცავს ქვეყნის თითქმის მთელ ეკონომიკას.

სამხედრო ეკონომიკისათვის მნიშვნელოვან თავისებურებას წარმოადგენს ის, რომ მისი პროდუქციის მომხმარებელი და მყიდველი სახელმწიფოა, რომელიც ზეგავლენას ახდენს მის აუცილებელ განვითარებაზე. სახელმწიფო განსაზღვრავს სამობილიზაციო მზადების დინამიკას, მასშტაბებსა და სტრუქტურას.

ეკონომიკა წარმოადგენს სახელმწიფოს სამხედრო სიძლიერის საფუძველს. საწარმოო ძალების განვითარება აფართოებს სახელმწიფოს სამხედრო პოტენციალს. საომარი მოქმედების ხასიათსა და მასშტაბებში მომხდარი ცვლილებები ეკონომიკას ახალ მოთხოვნებს უყენებს, რის გამოც ომს, საგანგებო პირობებსა და ეკონომიკას შორის კონკრეტული

ურთიერთდამოკიდებულება სისტემატურად იცვლება, ძლიერდება, იძენს ახალ დანიშნულებას.

დასავლეთის ქვეყნებში მსხვილ სტრატეგიულ ნედლეულისა და დეფიციტური მასალების მარაგებს ქმნიან სამობილიზაციო გაშლისათვის. ამ სახის მარაგებს ქმნიდნენ ჯერ 5 წლისათვის, ხოლო შემდგომ იზრდებოდა, როგორც რაოდენობრივად, ისე ნომენკლატურის მიხედვით. დიდი მნიშვნელობა მიანიჭეს ფერადი ლითონის მარაგს. აშშ-მა მოახდინა დიდი რაოდენობით ალუმინის, პლატინის, მარგანეცის, ტანტალის, კვარცისა და სხვა სახის ფერადი ლითონების შეზიდვა, რათა შეევსო გათვალისწინებული 62 ნომენკლატურის სტანდარტული მასალები, რისთვისაც გამოიყო 21,9 მილარდი დოლარი (1981-1995წ) .

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ექსპერტების გაანგარიშებით მთელი მსოფლიოს შეიარაღებული ძალები ყოველწლიურად მოიხმარს 700-750 მილიონ ბარელ თხევად სათბობს, რაც ორჯერ აჭარბებს მთელი აფრიკის მოხმარების საშუალო წლიურ მოცულობას. ყველა ქვეყანა ქმნის ნავთობისა და სხვა სახის სათბობის მნიშნელოვან მარაგს.

აშშ-ში ენერგო-რესურსების განსაკუთრებით დიდ მარაგებს ქმნიან. ამ სახისაა ე. წ. „პირველადი“ და „მეორადი“ მარაგები. „პირველად“ მარაგში ითვალისწინებენ ნავთის და გაზის მარაგს საცავებში. ხოლო „მეორად“ მარაგებად განხილება გაუხსნელი ბუნებრივი მარაგები. 1990 წ აშშ-ს ნავთის მარაგმა შეადგინა 1 მილიარდი ბარელი. ამჟამად ნატოს ქვეყნების მარაგი იქმნება 90 დღიანი მოხმარებისათვის.

ქვეყნის სამობილიზაციო მომზადების მატერიალურ ფასეულობათა მარაგების სასაწყობო მეურნეობის განლაგება ქვეყნის ტერიტორიაზე, ოპტიმალური განვითარებისა და განვრცობის ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე უნდა გადაწყდეს. შერჩეული მოდელის მიზნის ფუნქციის ძირითადი კრიტერიუმია სამხედრო-საჯარისო ფორმირებების ტერიტორიული განლაგების

მიმართ სატრანსპორტო დანახარჯების მინიმიზაცია, ამავე დროს, საჭიროების შემთხვევაში, გაითვალისწინება გამოყენების სისწრაფე (დროის მინიმიზაცია).

თანამედროვე პირობებში აუცილებლობითაა განპირობებული იმ საკითხების გადაჭრა, რომელებიც დაკავშირებულია სამობილიზაციო მომზადების სამეურნეო მექანიზმის სწორ ფორმირებასა და მის პრაქტიკულ გამოყენებაზე. მსოფლიო გამ¬ცდილება გვკარნახობს, რომ იგი უნდა მოექცეს სახელმწიფოებრივ ფუნქციის ჩარჩოებში, როგორც პრიორიტეტული საკითხი და მისი გადაწყვეტა კი მოხდეს ქვეყანაში მოქმედი კანონების საფუძველზე. კანონი უნდა ითვალისწინებდეს სამეურნეო მექანიზმის მიზანს, კონკრეტულ შესრულებას (პასუხისმგებლებს) და მარაგების შექმნის ვადებს, არსებული მარაგების აღრიცხვას, შეფასებას და შენახვაზე (იგულისხმება ტექნოლოგიური შენახვა) პასუხისმგებლობის დაკისრებას. გარდა ამისა, აუცილებელია გამოიყოს არსებულის აღრიცხვის და შეფასების ეფექტური მეთოდები (ინსტრუმენტარი). უნდა გაანალიზდეს სამობილიზაციო მომზადების სამეურნეო მექანიზმის კონკრეტული მიზანი, მისი ცვალებადობა, სხვანაირად მათი შემოღება შეუძლებელია. არ არსებობს ისეთი ეკონომიკური სისტემა, სადაც მიზნის ფუნქცია თავიდანვე იქნეს სკალარული (მუდ¬მივი). მიზნის ინსტრუმენტისა და მულტიპლიკატორის გარეშე შეუძლებელია ნებისმიერი სამობილიზაციო მომზადების სამეურნეო მექანიზმის შემუშავება. როდესაც დამუშავდება კონკრეტული რეალური მიზნობრივი მექანიზმი, შემდგომ საჭირო იქნება მათი ამოქმედების ბერკეტები, რაც უკვე სახელმწიფო ხელისუფლების დონეზეა გადასაწყვეტი. ამჟამად საჭიროა ისეთი პრობლემების გადაწყვეტაც, როგორიცაა: სამხედრო დაკვეთების განაწილება და გაფორმება საკუთრების სხვადასხვა ფორმის საწარმოთა შორის; ასევე დაკვეთების შემსრულებელ საწარმოთა უწყე¬ბრივი დაქვემდებარება და ამ საწარმოთა მიერ სამობილიზაციო მარაგების გამოყოფა.

ქვეყნის სამობილიზაციო მომზადების ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის განსაზღვრა ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით უნდა წარმოვიდგინოთ შემდეგი სქემით: ანალიზი – პროგნოზირება – პროგნოზული დაგეგმვა – პროგრამული დაგეგმვა. თანამედროვე პირობებში სამობილიზაციო მომზადების პროგნოზი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური განვითარების ჩამოყალიბებული, არგუმენტირებული წარმოდგენაა. იგი, როგორც წესი, ეფუძნება ეკონომიკურ-მეთოდოლოგიურ პრინციპს. კერძოდ, სამობილიზაციო მომზადების ეკონომიკურ ეფექტიანობას, სამხედრო-ეკონომიკური და სოციალური განვითარების კომპლექსურობას, საბაზრო ურთიერთობების დამკვიდრების თავისებურებებს, მოცემულ ეტაპზე სახელმწიფოს სამხედრო და სამხედრო-ეკონომიკურ პოლიტიკას და სხვ. ამიტომ სამობილიზაციო მომზადების პროგნოზირება მეცნიერებასა და პრაქტიკაში (სამხედრო-ეკონომიკური დაგეგმვის ორგანიზაციაში) ის ამოსავალი სტადიაა, რომლის შესაბამისად განისაზღვრება კონკრეტულ პერიოდში ქვეყნის მომზადების რაოდე¬ნობრივი შეფასება და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მიზანი, მისი მიღწევის კონცეფცია.

დისერტაციაში ჩატარებულია საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის განვითარების პროგნოზირებისათვის და საგანგებო სიტუაციებისათვის აუცილებელი მარაგების სიდიდის ფორმირებისათვის, სტოხასტური ამოცანების დაყენების და გადაჭრის ამოცანები. შესაბამისად გამთვლილია საფრთხეები და ფაქტორები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სამხედრო ძლიერების აუცილებელ დონეს.

სამხედრო უსაფრთხოება მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ეკონომიკურ უსაფრთხოებაზე. ამ მიზნითაა კვლევა ჩატარებული ნაშრომში. შედეგები ასეთია:

საქართველოს ეკონომიკური უსაფრთხოების მაჩვენებლები

#	maCveneblebi	zRvruli mniSvnel oba %-Si	faqtobrivad %-Si, 2015 weli
1	mTliani Sida produqtis	25	61,7

	dacema		
2	mrewvelobis dacema	30	82,2
3	investiciebis wili mTlian Sida produqtSi	25	8
4	mosaxleobis raodenoba saarsebo minimumis qvemoT	10	52
5	sagareo valis moculoba mTlian Sida produqtis mimarT	25	60
6	danaxarjebi mecnierebaze	2	0,2
7	sicocxlis saSualo xangrZ-livoba (weli)	70	72,6

საქართველოსეკონომიკურიუსაფრთხოებისმოყვანილიმაჩვენებლებიდანჩანს, რომ 1. ქვეყანამნიშვნელოვნადშორს

როგორცზემოთავღნიშნეთდარგთაშორისოსაბალანსომოდელებისშემუშავებადაშესაბა
მისიგაანგარიშებისსაფუძველზეწინადადებებისდასაბუთება. გარდაამისა,
მრეწველობისათვისშეიძლებაგამოყენებულიიქნასდარგთამდგრადიფუნქციონირების
განმაზოგადებელიმაჩვენებლებიომისპირობებში.
ამშემთხვევაშიშესაძლებელიაამოვირჩიოთმდგრადობისკრიტერიუმი,
რომლისგაანგარიშებაცმოგვცემსსამობილიზაციომზადყოფნისადაგაშლისსისტემისგამ
ოყენებითსაბოლოოშედეგებისშეფასებას.

საქართველოში სამხედრო შეიარაღების დარგში ფუნქციონირებადი მსხვილი საწარმოა „დელტა“, იგი აწარმოებს როგორც ჯავშნიან მანქანებს, ისე ცეცხლსასროლ იარაღს და ნაღმებს. დღეისათვის სამხედრო ეკონომიკის დახასიათებისათვის მისი პროდუქციის ექსპორტის შესაძლებლობები და რაოდენობა გამოიყენება. მიმდინარე წლამდე შეუძლებელი იყო საქართველოში წარმოებული ასეთი პროდუქციის ექსპორტი, ხოლო შეიარაღებული ძალები მთლიანად დაკომპლექტებულია იმპორტით შეძენილი საბრძოლო ტექნიკით და შეიარაღებით. აღნიშნულის ფონზე წარმატებად უნდა ჩაითვალოს საუდიის არაბეთის მიერ საქართველოსი წარმოებული საევაკუაციო მანქანების შეძენა.

"დელტა" დაკავშირებულია მსოფლიოს რამდენიმე სახელმწიფოსთან და მიმდინარეობს მუშაობა ამ ქვეყნებში საწარმოს მიერ გამოშვებული პროდუქციის ექსპორტისათვის. ამ ამოცანის გადაწყვეტა საქართველოს სამხედრო ეკონომიკის განვითარებას დიდ სტიმულს მისცემს.

სადისერტაციო კვლევის ძირითადი შედეგები ასახულია დასკვნებში.

დასკვნა

ეკონომიკისსამობილიზაციომომზადებისადამზადყოფნისმარაგებისფორმირებისათვისდიდიყურადღებაუნდადაეთმოსპრიორიტეტულიდარგების _ საინფორმაციოტექნიკის, ხელსაწყოთმშენებლობის, ელექტროტექნიკურიმრეწველობის, მანქანათმშენებლობისპროდუქციას, სატრანსპორტოდასხვამომსახურებაზემოთხოვნილებისდაკმაყოფილებას.

საქართველოსთავდაცვითიპროდუქციისგამომშვებისაწარმოებისადამომსახურებისსტრუქტურებისრთულიდამწვავეპრობლემები, უწინარესადდამოკიდებულიაფინანსურსტაბილიზაციაზე, ძირითადიფონდებისექსპლუატაციისმკვეთრგაუარესებაზე, საშინაოდასაგარეოვალისდიდმოცულობაზე, რესტრუქტურიზაციისჩაუტარებლობისგამოწარმოებისპოტენციალისდანაკარგზედასხვ., მაგრამისიცცხადია, რომმრეწველობაშიარსებობსროგორცსაწარმოო, ისეკვალიფიციურიკადრებისსაკმაოპოტენციალი, რომლისსაფუძველზეცშესაძლებელიაარსებულსიმძლავრეთაამოქმედება. Uანდამოხერხდესსაბრუნავისახსრებისშევსება. ყოველივეესხელსშეუწყობსეროვნულიეკონომიკისსამობილიზაციომომზადებისსისტემისფორმირებასდა, ამავედროს, შიგადაგარებაზარზეთავდაცვითიდანიშნულებისპროდუქციისექსპორტისგადიდებას.

განსაკუთრებულიყურადღებაუნდადაეთმოსთავდაცვითიპროდუქციისწარმოებაზეორიენტირებულისაწარმოებისმუშაობისგაუმჯობესებას. შესაძლებლობისშესაბამისად, ინვესტორთამონაწილეობითუნდადამუშავდესამსაწარმოთარესტრუქტურიზაციისპროგრამა, რომელიცსაფუძვლადდაედებაროგორცმაპროფილებელი,

ისესამოქალაქოპროდუქციისგამოშვებას.
ზოგიერთმასაწარმოებმაშეინარჩუნაძირითადიპროფილი.
ცალკეულისაწარმოებიახორციელებსპროდუქციისრიგსახეობათამოდერნიზაციას, ტექნიკისკაპიტალურშეკეთებასდამომსახურეობისსამუშაოებს.
ისინიაქტიურადუნდამუშაობდნენახალი,
პერსპექტიულიპროდუქციისათვისებაზეარსებულისაწარმოოდატექნოლოგიურისიმძლავრეებისგამოყენებით.

ეროვნულიეკონომიკისსამობილიზაციომომზადებაორგანიზაციულად მიზანშეწონილიახორციელდებოდესდარგობრივდარეგიონალურჭრილშიპერსპექტუილიდაყოველწლიური (განსაკუთრებულიპერიოდის) სახელმწიფოპროგრამებისდამუშავებითდარეალიზაციით.
ასეთიპროგრამებიუნდაშემუშავდესსათანადომეცნიერულდონეზედაგანიხილებოდესქვეყნისუსაფრთხოებისკომპლექსისნაწილად,
უზრუნველყოფილიუნდაიყოსსაჭიროფინანსური,
საკადროდამატერიალურ_ტექნიკურირესურსებით.

შეიარაღებულიძალებისადაქვეყნისმოთხოვნილებათაუზრუნველყოფისათვისპროდუქციისმნიშვნელობისგათვალისწინებითეროვნულიეკონომიკისსამობილიზაციომომზადებისგეგმაშიუნდაგანისაზღვროსთავდაცვითწარმოებაზეორიენტირებულისაწარმოებისრესტრუქტურიზაციისშედეგადმაქსიმალურისამხედრო_ეკონომიკურიშესაძლებლობებიეროვნულიეკონომიკისსაჭიროებისათვისუმნიშვნელოვანესისახეობისმოწყობილობების,
ნედლეულისადამასალებისმოთხოვნილებათაგაანგარიშებების,
მატერიალურიბალანსებისშედგენისსაფუძველზე.
ასევეუნდაშემუშავდესსაწარმოოსიმძლავრეებისშექმნის,
ტექნიკურიგადაიარაღების,
პროგრესულიტექნოლოგიებისათვისებისპერსპექტიულიდაყოველწლიური ღონისძიებები.

საგანგებოპირობებისათვის (იგულისხმებაგარდაომისამიწისძვრები, მეწყერებიბუნებრივიკატაკლიზმებიდასხვ.) მრეწველობისსამობილიზაციომომზადებისსრულყოფისმიზნითმიზანშეწონილიაგამოვიყენოთდარგთაშორისისაბალანსომოდელი, რაცსაშუალებასიძლევაგანისაზღვროსეკონომიკისსხვადასხვადარგებსშორისურთიერთკავშირისზუსტისქემადარაოდენობრივადშეფასდესსამხედროდასამოქალაქოპროდუქციისგამოშვებისკონკრეტულიმოცულობები.

სამხედროდანიშნულებისპროდუქციისწარმოებისეფექტიანობისათვის, რაცწარმოებისსათანადომასშტაბებისპირობებშიაშესაძლებელიმიზანშეწონილიაგასაღებისწინასწარიგარანტიით (შეკვეთები, შეთანხმებები), რაცშეიძლებამეტირაოდენობითიწარმოებოდესისპროდუქცია, რომლებიცშეიძლებამიეწოდოსსხვადარგებსაც. ამითამათუიმზომითდაიფარებასაზღვარგარეთშეძენილიიარაღისადათავდაცვითიდანიშნულებისნაწარმისხარჯები, ასევეშეიძლებაგაიზარდოსმთლიანიექსპორტიდაქვეყნისსავალუტოშემოსავლები.

უნდაშემუშავდესსაწარმოთასაქმიანობისმიმართულებებისსწრაფად, მცირედანახარჯებითშეცვლისისეთიმოქნილისქემები, რომლითაცსამოქალაქოპროდუქციიდანსამხედროზედაპირუკუგადასვლაადვილადმოხერხდება.

სამხედროეკონომიკისსახელმწიფორეგულირებისსაფინანსო_ეკონომიკურბერკეტებსშორისგანსაკუთრებულიროლიუნდაშეასრულოსმაღალმომგებიანმასამხედროკონტრაქტებმა, სახელმწიფოკაპიტალურმადაბანდებებმა, საწარმოთასუბსიდირებამ, კრედიტებისგაცემამდაძირითადიფონდებისდაჩქარებულმაამორტიზაციამ, სახედროპროდუქციაზეფასწარმოქმნისსპეციფიკურმამექანიზმმა.

სახელმწიფორეგულირებისმეთოდებიაქტიურუშუალოზემოქმედებასუ

ნდაახდენდნენსამხედროეკონომიკაზე.
მათრიცხვსმიეკუთვნებაამსფეროსგანვითარებისმიმდინარედაპერსპექტიუ
ლიგეგმებისდამუშავება,
აგრეთვემაკროეკონომიკურიინდიკატორულიდაგეგმვა.
სამხედრო_ეკონომიკურიმეთოდებიაუცილებელიაეყრდნობოდესეკონომიკ
ურისტიმულირებისგამოყენებას,
რომელიცითვალისწინებსმატერიალურპასუხისმგებლობასადადაინტერესებ
ასდაკვეთებისშესრულებაზე.
იგიშეუცვლელიამშვიდობიანპერიოდშისამხედროწარმოებისორგანიზაციის
,
სტიმულირებისადამომგებიანობისუზრუნველყოფისსამობილიზაციომომზ
ადებისათვისდაბოლოს,
საგანგებოპერიოდშიმთელიეკონომიკისსამხედრორელსებზეგადაყვანისსამ
უშაოთაეფექტიანადწარმართვისსაქმეში.

საგანგებოვითარებისმოლოდინისგათვალისწინებითეკონომიკისმდგრა
დიფუნქციონირებისამაღლებისმოთხოვნებიგვკარნახობსსაწარმოთაგანცალ
კევებას, ავტონომიურობისხარისხისზრდას, რაციმასგულისხმობს,
რომახალისაწარმოებისმშენებლობაუნდაშეიზღუდოსგანსაკუთრებულიმნი
შვნელობისქალაქებში.
დაცვისადარაციონალურიმიწოდებისპირობებისგათვალისწინებით,
მათიგანლაგებამიზანშეწონილიაარაგანსაკუთრებულიმნიშვნელობისქალაქ
ებში, ანსხვადასხვარეგიონში.
ესეხებასამობილიზაციომომზადებისმატერიალურ_ტექნიკურიმარაგებისტე
რიტორიულგანლაგებასაც. ამასთან,
აღნიშნულიპრინციპიარუნდაარღვევდესწარმოებისტერიტორიულიგანლაგე
ბისეკონომიკურმიზანშეწონილობას.

ქვეყნისსამობილიზაციომომზადებისორგანიზაციულისისტემისშემუშა

ვებისასდაეკონომიკურსუბიექტებთან (საწარმოებთან, ორგანიზაციებთან) ურთიერთობისასამოსავალიპრინციპიუნდაიყოსსახელმწიფოშეკვეთებისხელსაყრელობა. ამასთანნებისმიერსაწარმოს (საკუთრებისფორმებისმიუხედავად) არუნდაქონდესუფლებაუარითქვასასეთიშეკვეთებისმიღებაზედაგვერდიაუაროსმათ. მაგრამიმისათვის, რომშენარჩუნდესპასუხისმგებლობაკონტრაქტისფარგლებშისამთავრობოგანკარგულებასთანერთადუნდაარსებობდესშეღავათები, კერძოდ: კრედიტებისმიღების, მომარაგებაშიხელშეწყობის, ფასების, გადასახადების, საბაჟოტარიფების, ვალუტისმიღების, ხელფასისფონდისფორმირებისადაპრემირების, სტიმულირების, სხვაფორმებისგამოყენებისსაჭიროებისშემთხვევაშიდოტაციებისმიღებისმხრივდაა.შ.

საქართველოსეკონომიკურიუსაფრთხოებისმაჩვენებლებიმჭიდროურთიერთკავშირშიაქვეყნისსამობილიზაციომომზადებისადამზადყოფნისმაჩვენებლებთან. აქედანგამომდინარე, უნდაშემუშავდესდაგანხორციელდესსაქართველოსმდგრადიუსაფრთხოებისგრძელვადიანიპროგრამა, ქვეყნისსამობილიზაციომომზადებისადამზდაყოფნისმაჩვენებლებთანერთად-ერთთანჭრილში. როგორცსახელმწიფოსსტრატეგიისადაპოლოტიკისერთადერთიძირითადი დოკუმენტი.

ქვეყნისეკონომიკისსამობილიზაციომზადყოფნასათანადოდონეზევერგანხორციელდებამეცნიერებასთანმჭიდროკავშირისგარეშე, აუცილებელიაგამოინახოსშესაბამისიგზებიქვეყნისმეცნიერებისამპროცესში ფართოდჩართვისათვის, რაშიცშეიძლებავიგულისხმოთროგორცაკადემიური,

ისეუმაღლესსასწავლებლებისადადარგობრივიმეცნიერებისმოზიდვატექნოლოგიური, ორგანიზაციული, თუეკონომიკურიპრობლემებისგადასაჭრელად, რისთვისაცსაქართველოშისაკმარისიპოტენციალიარსებობს.

საქართველოსსამობილიზაციომომზადებადინამიკური, არაერთჯერადიპროცესიადამისსაბოლოომოწესრიგებასხანგრძლივიდროსჭირდება, აგრეთვეთავდაცვითიეკონომიკაგარკვეულწილადმემკვიდრეობითია, გენეტიკურ-ინერციულიბუნებისაადა, შესაბამისად, ძველიდანახალსისტემაზეგადასვლისასეტაპობრივ-ევოლუციურმიდგომასმოითხოვს.

Abstract

After Georgia gained its independence from the Soviet Union it has faced difficult tasks in mobilization training, military construction and creation of military economy that require the solution of political, economic, scientific-technical,legal and other issues.

The execution of modern, even small scale defensive military operations is impossible without prearranged and well considered economic provision, which is served by mobilization preparation of national economy.

One of the main goals of military construction is formation of flexible, mobilization training and preparedness system and stock of material necessary for it.

The thesis work is presented as per requirement of doctoral program regulation, approved by the academic board of Georgian Technical University and contains: introduction, review of literature, outcomes and sections of their reasoning, conclusion and list of literature used.

Actuality of the research topic is emphasized in the introductive part of the thesis, provision of scientific study of the topic, goals and tasks of the research,

methodological basics of research, scientific novelties obtained on the basis of the research results, theoretical and practical application of the results of research.

First section - 1) review of literature – is presented by two paragraphs: essence and meaning of mobilization training and preparedness systemof economics 2) the necessity of formation and development of material-technical base of mobilization training of country's economics.

Mobilization training and preparedness systemcontains: its scientific and material-technical provision; executive government, determination of working hours of local self-government bodies, government facilities, establishments and organizations and their preparation for work during mobilization, also execution of measures on transition to mobilization mode according to the rules stated by the legislation of the country.

Development of mobilization plan of military forces; assessment of condition of mobilization preparedness; creation of mobilization reserves, maintenance and development in order to meet requirements of government, military forces and population at mobilization; preparation to supply military forces with equipment at mobilization; accumulation of untouchable storage of tangible, grocery and non grocery products, oil products, their preservation and timely renewal; preparation and organization for grocery and non grocery product supply, provision of medical service, transport and communication facilities. Creation of control post of the executive government, preparation of mass media means; to find reservists in the executive government, local self-governments and organizations to work at facility acting during mobilization in the appropriate field of economics.

Some of the west scientists stated towards unemployed and poor people that in some cases militarization of economics increases the employment. P. Samuelson had the same point of view o: "The war storm is a sanctity as it gives job and subsistence to starving and unemployed", but the former head of economic council of the president of the USA, M. Wiedenbaum tries offers the escape from crisis through militarization, as a military purchase has a "multiplication" effect. Also the former Minister of Armed Forces K. Winberg was stating that expenditures on weaponry raises incomes and creates lots of new work places.

The main is the second section of research – results and their reasoning, presented by 8 paragraphs: experience of military economics construction of Georgia and some characteristics of modern environment; mobilization trainings and measures of preparedness, precondition of their execution; problems of formations of material storage of mobilization trainings and preparedness; mechanism of government regulation of mobilization trainings; some methodological issues and indicators of quantitative estimation of mobilization training and preparedness; system of organization and basic principles of economics mobilization trainings and

preparedness; ascending base and tools for determination of basic parameters of military production; productions of products of Georgian defense assignment and service.

The results obtained in the work are stated in conclusions.

Thesis research results with scientific novelties are as follows:

Proceeding that formation of Georgian military economics is one of the necessary and priority directions of economy, and its basics of scientific theory are under the process, presented thesis as a whole is a novelty. It is the first time in this work the essence of military economics, its meaning, goals, tasks, military mobilization and preparedness systems are considered from the positions of Georgian economy and managerial sciencies. The novelties are:the necessity of formation and development of Georgian military economics are reasoned in the work, Georgian military mobilization training is analyzed, the task for formation of base of economy military training is planned;the experience of military economy construction towards modern environment is analyzed. From this side the experience of European countries (Germany, France, Czech Republic and other) and the USA in the development of military economics and formation of material storage for extraordinary situations is studied; quantitative estimation method of mobilization training and preparedness is studied. Proceeding from the simple practicle application and convenience of determination the priority is given to normative method of estimation. Military-economic normative method are based on norms and normative system that are complexly reviewed in accordance with five main directions of the raise of stability. They have their scope of action – field area and regional sphere, and level of usage. The above mentioned directions will be divided by the following signs: 1.Effectiveness of economy and social activity according to work stability criteria; 2. Separation by area field and territory; 3. Extreme circumstance, among it readiness for war; application of stochastic methods of planning and research presented for the determination of volume of the production of military products and quantitative and nomenclative estimation of storage formation, that gave us opportunity to establish the following: mobilization training and volume of preparedness material reserves (in accordance with the request) must be considered as one of the main condition of stability of Georgian economics as minimum, in extraordinary conditions in country for autonomous functioning during a month, according to all nomenclature. For the mentioned task a long-term programs of military security development must be developed systematically, as a document identifying state strategy and policy.

ავტორის მიერ სადისერტაციო შრომის ირგვლივ გამოქვეყნებული პუბლიკაციები:

1. ჩიხრაძე კ.წინმსწრები ინდიკატორების მეთოდი ეკონომიკურ პროგნოზირებაში. პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკის აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე. პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. თბილისი, 20013. გვ.162-164;
2. Natalia Kharadze & kakhaber Chikhradze. Cultural parallels between Russia and Georgia and Their Effect on WomenEmployment. 15th Annual Aleksanteri Conference. Culture and Russian Society. 21-23 October 2015, The Aleksanteri Institute University of Helsinki, Finland;
3. ჩიხრაძე კ., ტყეშელაშვილი გ. სამხედრო ძლიერება და სამხედრო ეკონომიკის შესახებ. მედიცინისა და მენეჯმენტის თანამედროვე პრობლემები. საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო შრომათა კრებული. # 1. თბილისი, 2014. გვ. 108-116;
4. ჩიხრაძე კ., ცისკარიძე გ., თელია ლ. პროექტის მენეჯმენტის აქტუალური საკითხები თანამედროვე კვლევებში. ჟურნალი „ტრანსპორტი და მანქანათმშენებლობა“ # 3(34). თბილისი, 2015. გვ. 52-59.